Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Etablering av system for kvalitetskontroll og rapportering av luftdata i henhold til ny forskrift om lokal luftkvalitet

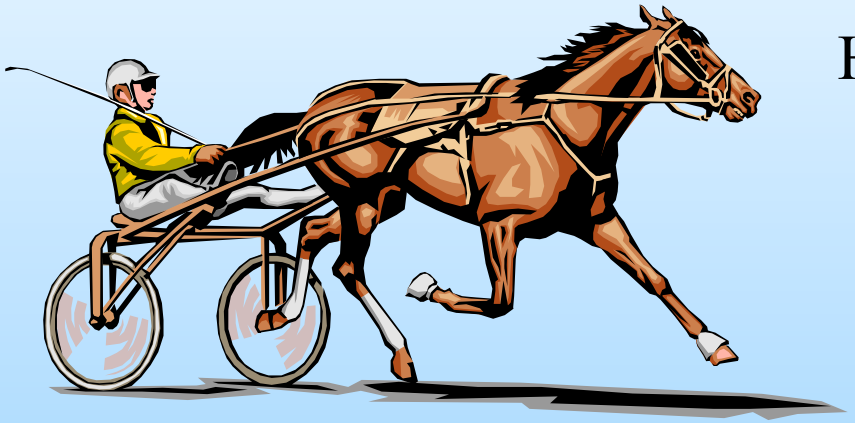
Referanselaboratoriets funksjon

Workshop 17/6-2002 - SFT

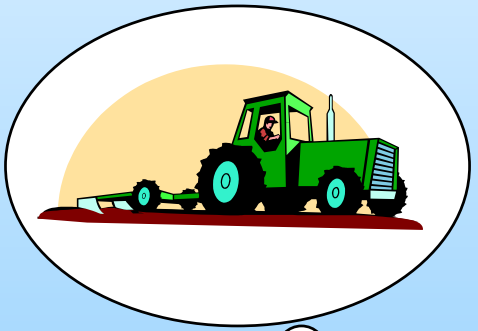
Leif Marsteen
NILU

Hva er kvalitet?

Bestemmes av behovet

Hurtighet

Utholdenhet

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Hvorfor kvalitetskontrollsystemer?

Mot

- For mange dokumenter
  - Umulig å sette seg inn i!
- Ekstra papirarbeide
  - Ingen tid til å gjøre jobben!
- Konserverende
  - For mye å oppdatere
  - Hindrer endringer
- Økte kostnader

Myter eller fakta?

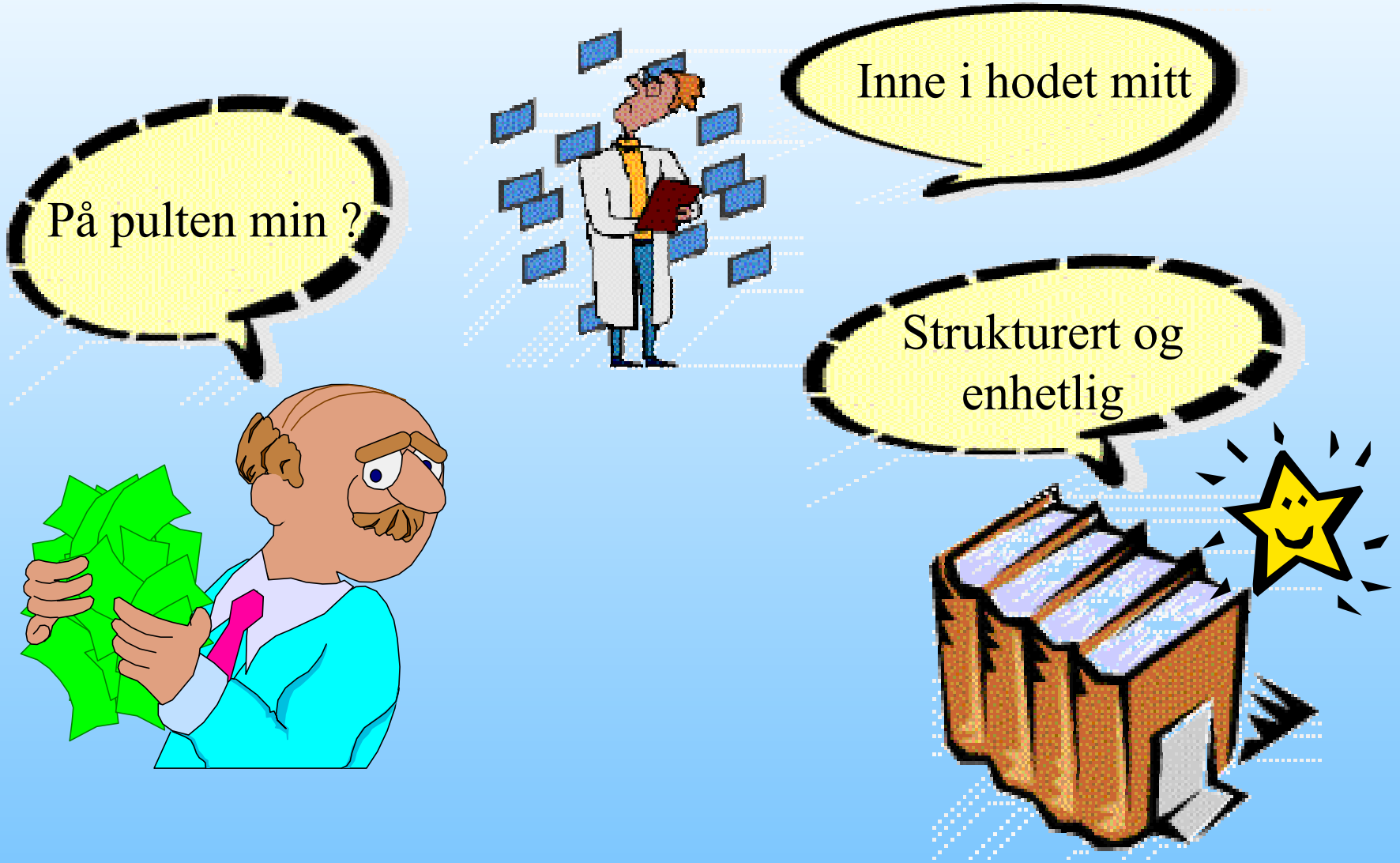
For

- Data har kjent kvalitet
- Alle prosedyrer er dokumenterte
  - Enhetlig instrumentdrift
- Resultatene er dokumenterte
  - Avvik kan forklares i ettertid
- Forenkler opplæring
- Økt tillit hos publikum
- Konkurransefortrinn

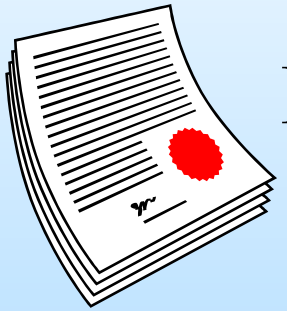

Vi ønsker informasjon - ikke bare tall!

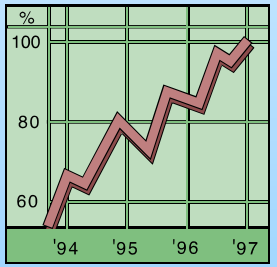
Forskjellige nivåer av system

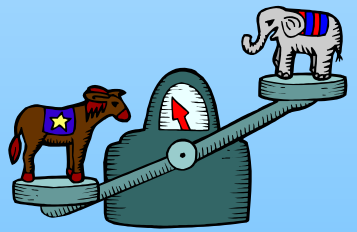
Elementer i kvalitetsystemet

Kvalitetsikring

Kvalitetskontroll

Kvalitetsvurdering

Kvalitetsikring

Alle planlagte og systematiske aktiviteter som er nødvendige for å sikre og vise at resultatene holder en forhåndsdefinert kvalitet

1) Monitoring Objectives

Hva skal datene brukes til, trender, varsling ...

2) Datakvalitetskrav

Sette krav til kvaliteten (usikkerheten, osv) på måledata, basert på formålet og bruken av dataene

3) Valg av målemetode

Instrumentet må oppfylle Datakvalitetsktravene

4) Valg av målested

Målestedet må være representativt for Monitoring Objectives

Kvalitetskontroll

Operasjonelle teknikker og aktiviteter som er nødvendige for å oppfylle kvalitetskravene

- Planer for kalibrering og vedlikehold
- Standard Operasjonsprosedyrer (SOPer)
  - Beskriver hvordan en prosedyre skal utføres og dokumenteres
  - Vedlikehold, kalibrering, datavalidering, dataoverføring osv.
  - Alle prosedyrer dokumenteres i et skjema
- Alle skjemaer lagres systematisk for senere referanse

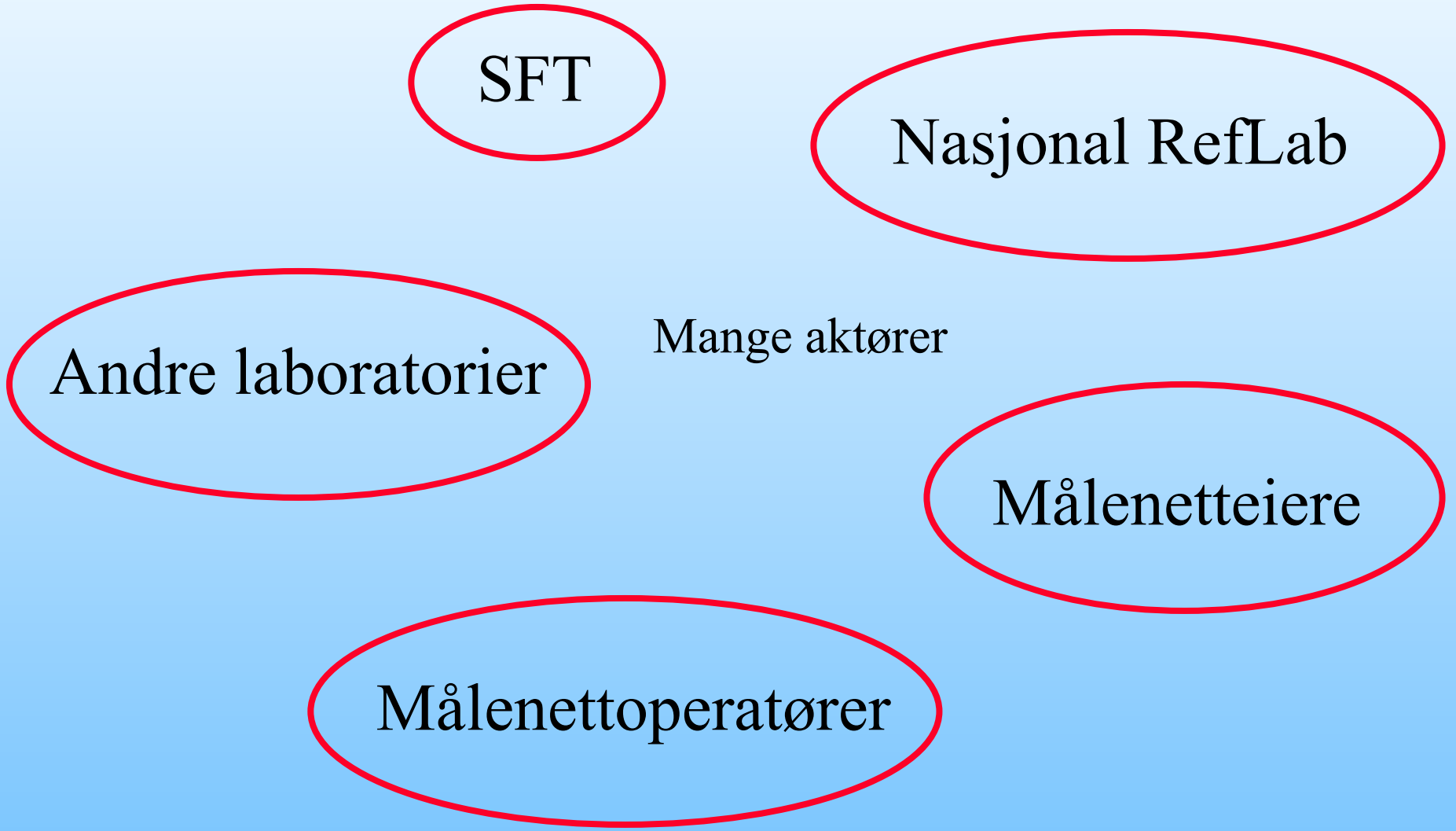
Kvalitetsvurdering

Bestemmelse av den virkelige kvaliteten på måledataene og om de oppfyller datakvalitetskravene

- Kvalitetsvurdering
  - **Systemvurdering**: Gjennomgang av dokumentasjon
  - **Ytelsesvurdering**: Kontrollerer instrumentenes respons på målestasjonen
- Internasjonale sammenligninger
  - Instrumenter måler på samme prøve i prallell
- Ringtester
  - Samme prøve måles av flere laboratorier

Deltakere i Kvalitetsarbeidet

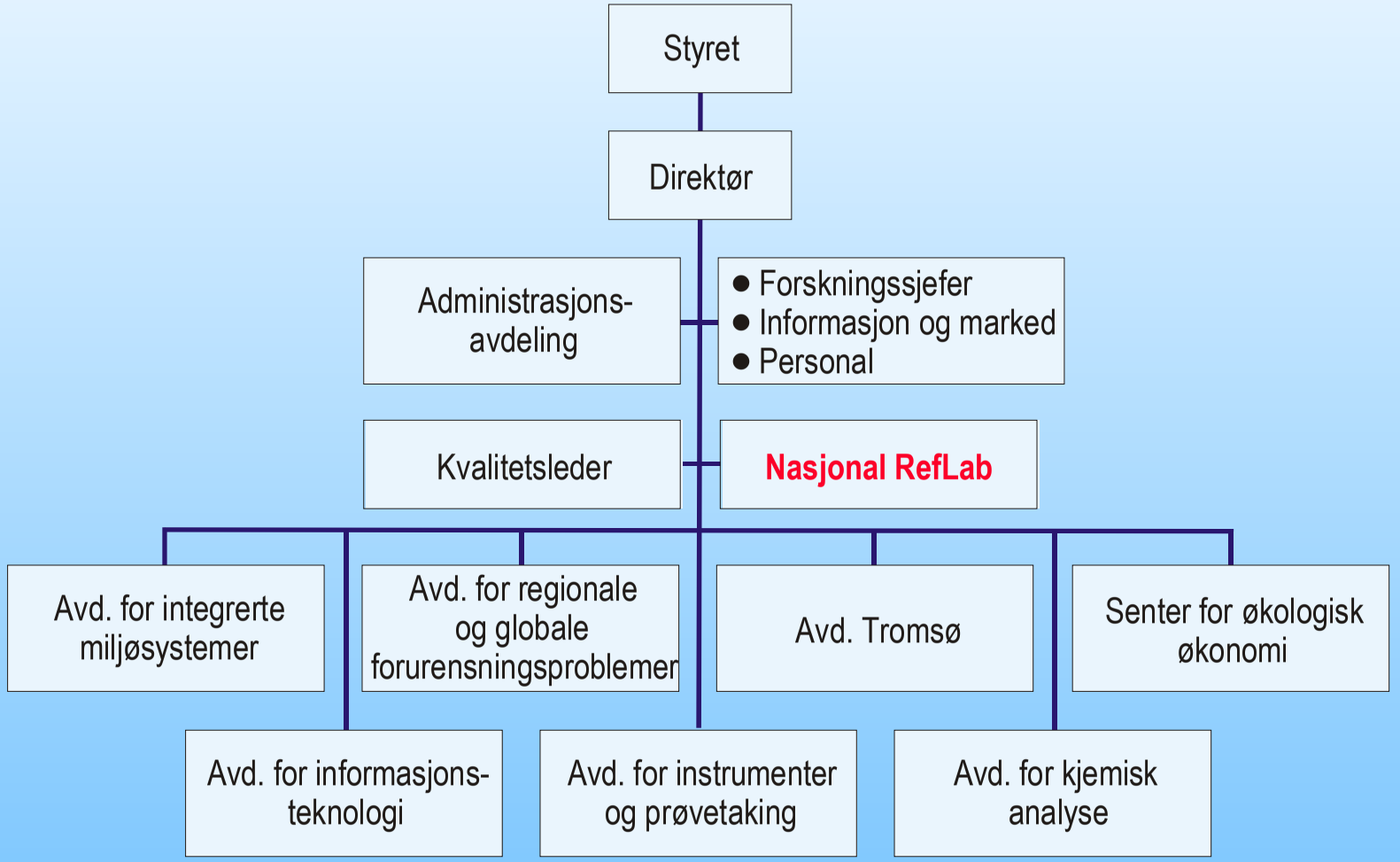
Nasjonal RefLabs oppgaver

- Administrasjon og drift av kvalitetsystemet
- Veilede målenetteiere i kvalitetspørsmål
  - Nye prosedyrer, stasjonsplassering, instrumentvalg, kursing, osv.
- Tilby kalibrering mot nasjonale standarder
- Utføre kvalitetsvurdering (audit) i målenettene
- Drifte sentral database
  - Evaluere måledata før de legges inn i basen
- Rapportere vesentlige avvik til SFT
- Delta i internasjonale fora - CEN, AQUILA

Krav til NRL

- Akkreditert for aktuelle metoder og kalibreringer
- Vedlikeholde nasjonale kalibreringstandarder
  - Sørge for internasjonal sporbarhet
  - Kalibrere sekundærstandarder for andre
  - Delta i internasjonale sammenligninger og tester
- Kunnskap om målemetoder og referansemetoder
  - Evaluere målemetoder (i henhold til CEN)
- Nødvendig infrastruktur og utstyr
- Kvalifisert personale

NRLs plassering i NILUs organisasjon

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Uavhengighet

- RefLab er identifisert som egen enhet i NILUs organisasjonskart
- RefLab-aktivitetene og uavhengighets-spørsmålet tas inn i NILUs akkreditering
- Norsk Akkreditering vil kontrollere virksomheten hvert år

Dette blir gjort for at ikke NILU og RefLab skal blande roller

Uavhengighet for personer og utstyr

- Særskilt utstyr (referansestandarder) vil bli anskaffet til RefLab
- Personale vil bli allokert til RefLab
- Utstyret vil bare bli brukt av disse personene
- RefLab-personale vil ikke utføre kvalitets-vurdering av egne instrumenter/ stasjoner

Andre laboratoriers oppgaver

- Service og reparasjon av måleinstrumenter
- Rutinemessig drift av måleinstrumenter/stasjoner
- Kalibrering av måleinstrumenter
- Kalibrering av reise og arbeidsstandarder

Krav: Alle kalibreringsstandarder må ha referanse til NRLs nasjonale standarder

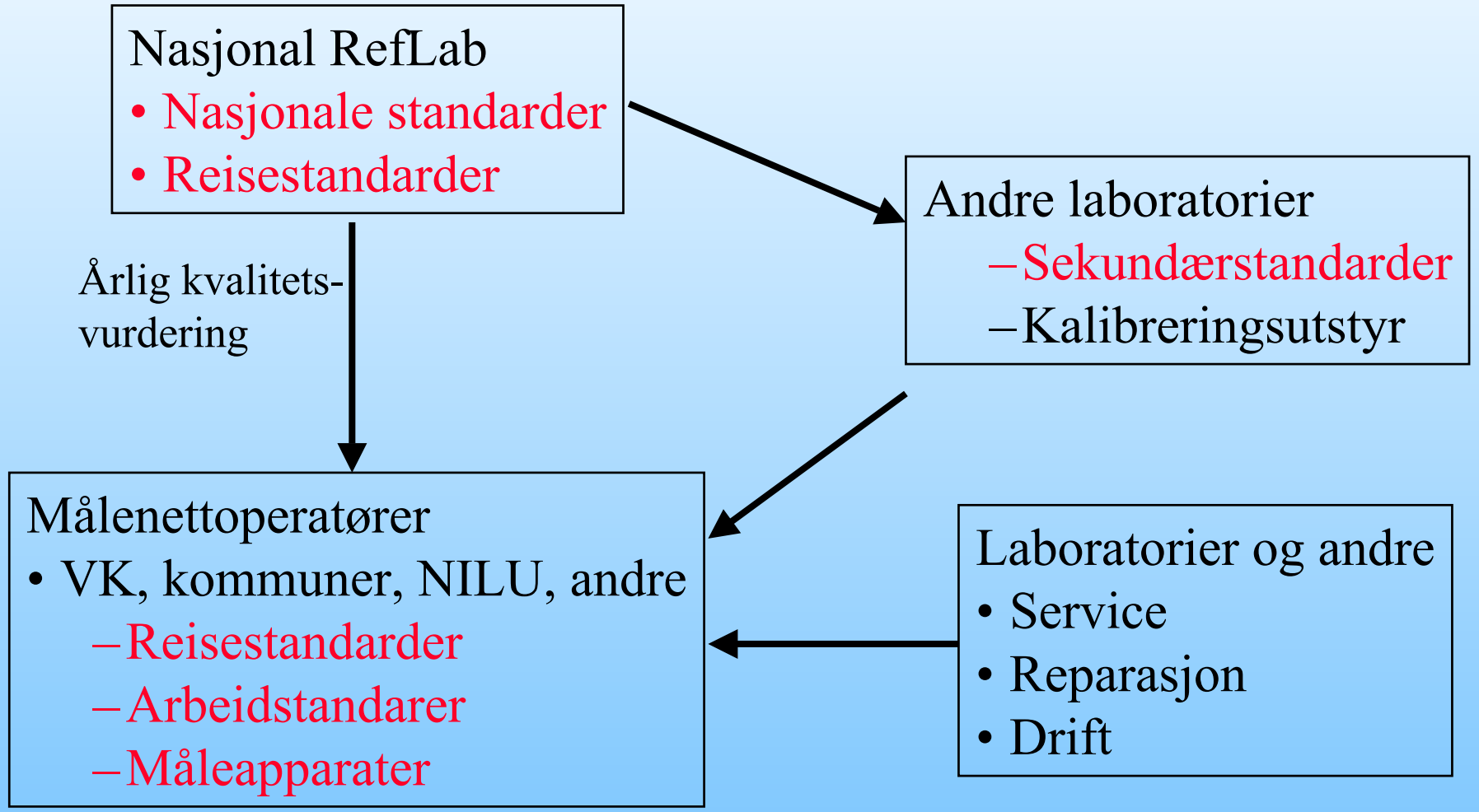
Målenetteier/operatørs oppgaver

- Etablere nye prosedyrer
- Plassering av målestasjoner
- Valg av instrumentering
- Målestasjonsdrift
  - Kontroll, kalibrering, service, reparasjon
- Datainnsamling og lagring, overføring til Ndb
- Evaluering av måledata

Krav: Alle kalibreringsstandarder må ha referanse til NRLs nasjonale standarder

Oppsummering
Arbeidsfordeling – Måling og kalibrering

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Etablering av system for kvalitetskontroll og rapportering av luftdata i henhold til ny forskrift om lokal luftkvalitet

Kvalitetsystemet – Håndboka del 2, Operativ del

Workshop 17/6-2002 - SFT

Leif Marsteen
NILU

Kvalitetskontroll

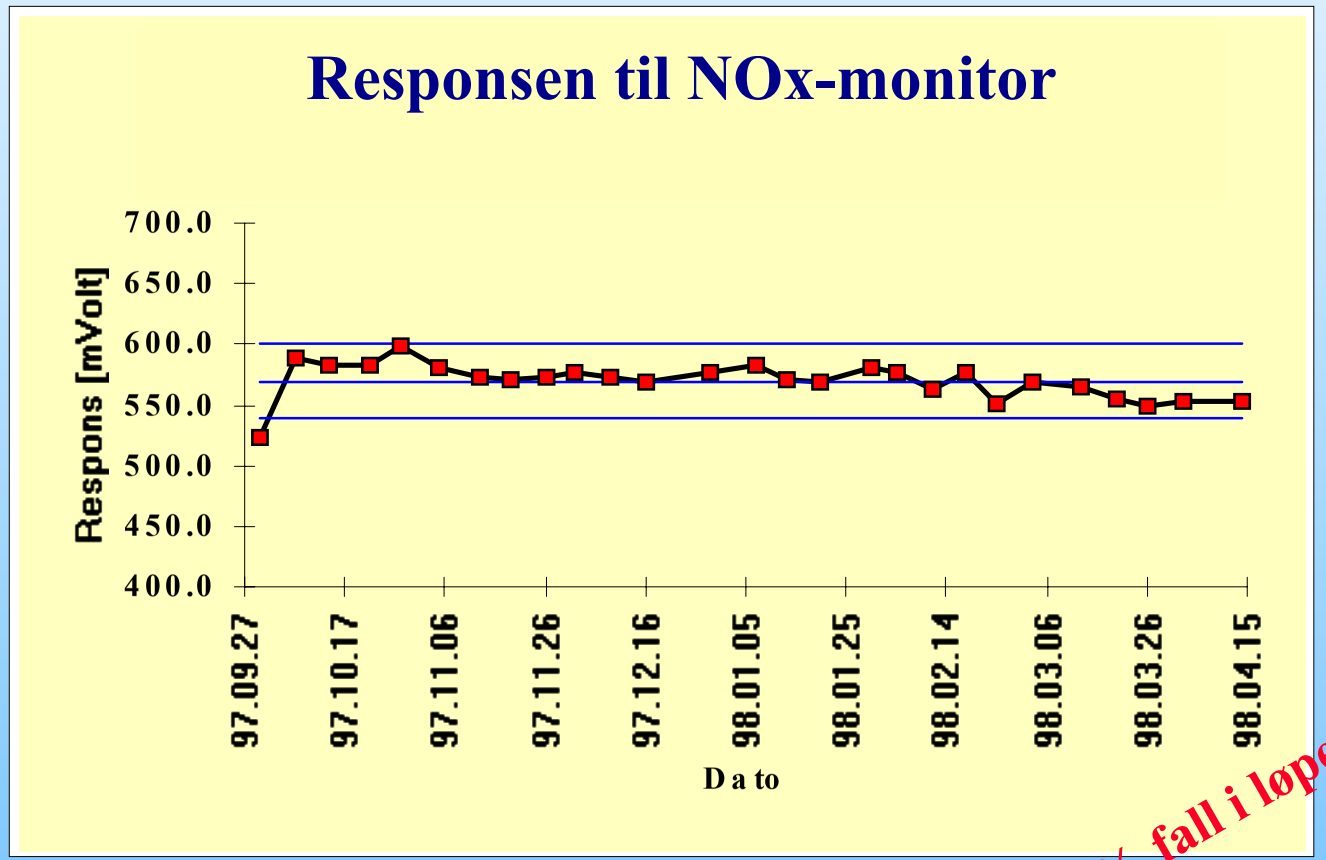
Operasjonelle teknikker og aktiviteter som er nødvendige for å oppfylle kvalitetskravene

- Planer for kalibrering og vedlikehold
- Standard Operasjonsprosedyrer (SOPer)
  - Beskriver hvordan en prosedyre skal utføres og dokumenteres
  - Vedlikehold, kalibrering, datavalidering, dataoverføring osv.
  - Alle prosedyrer dokumenteres i et skjema
- Alle skjemaer lagres systematisk for senere referanse

Betydningen av kvalitetskontroll 1

Site : 1099 Kirkeveien Comp: NO

Øvre gr: 599.7

Middel: 569.4

Nedre gr: 539.2

Gr. %: + - 5.3

10% fall i løpet av 7 måneder

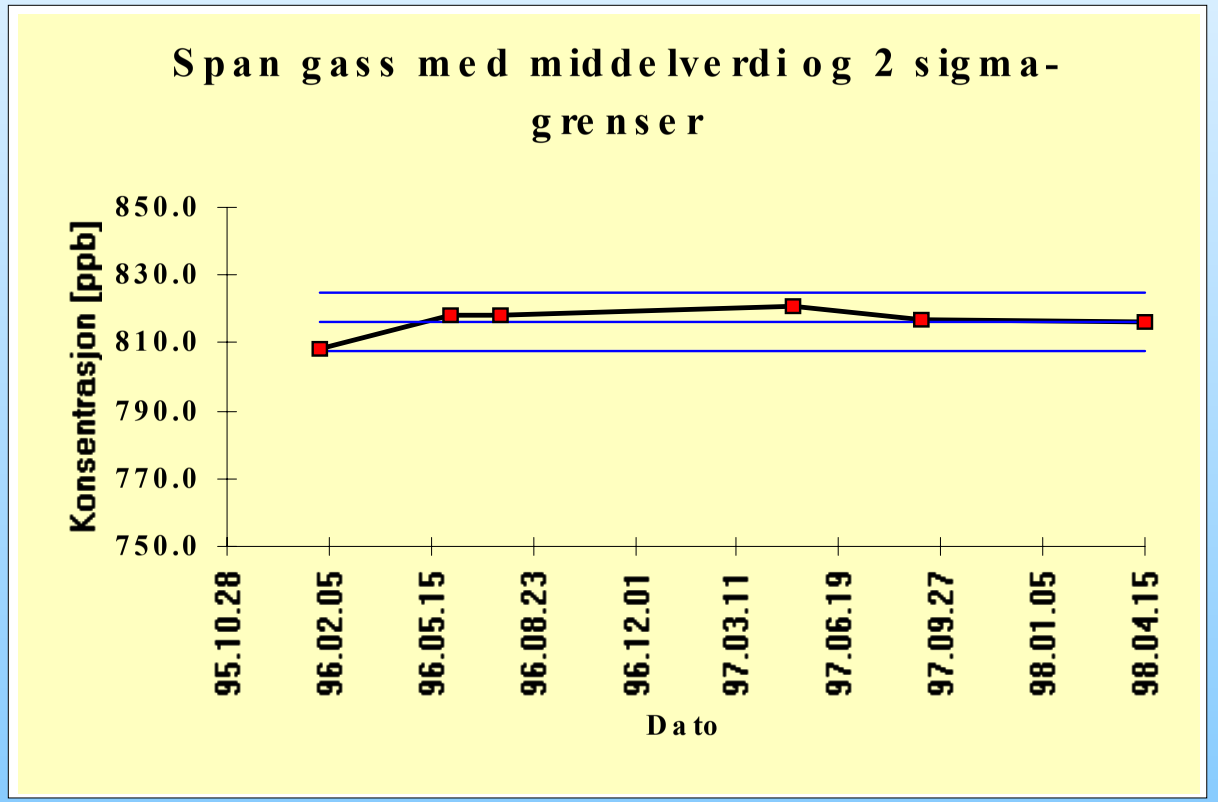

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Betydningen av kvalitetskontroll 2

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no

Bestemmelse av span gass **Comp: NO**

Øvre gr: 825.2

Middel: 816.3

Nedre gr: 807.5

Gr. %: + - 1.1

Min: 808.0

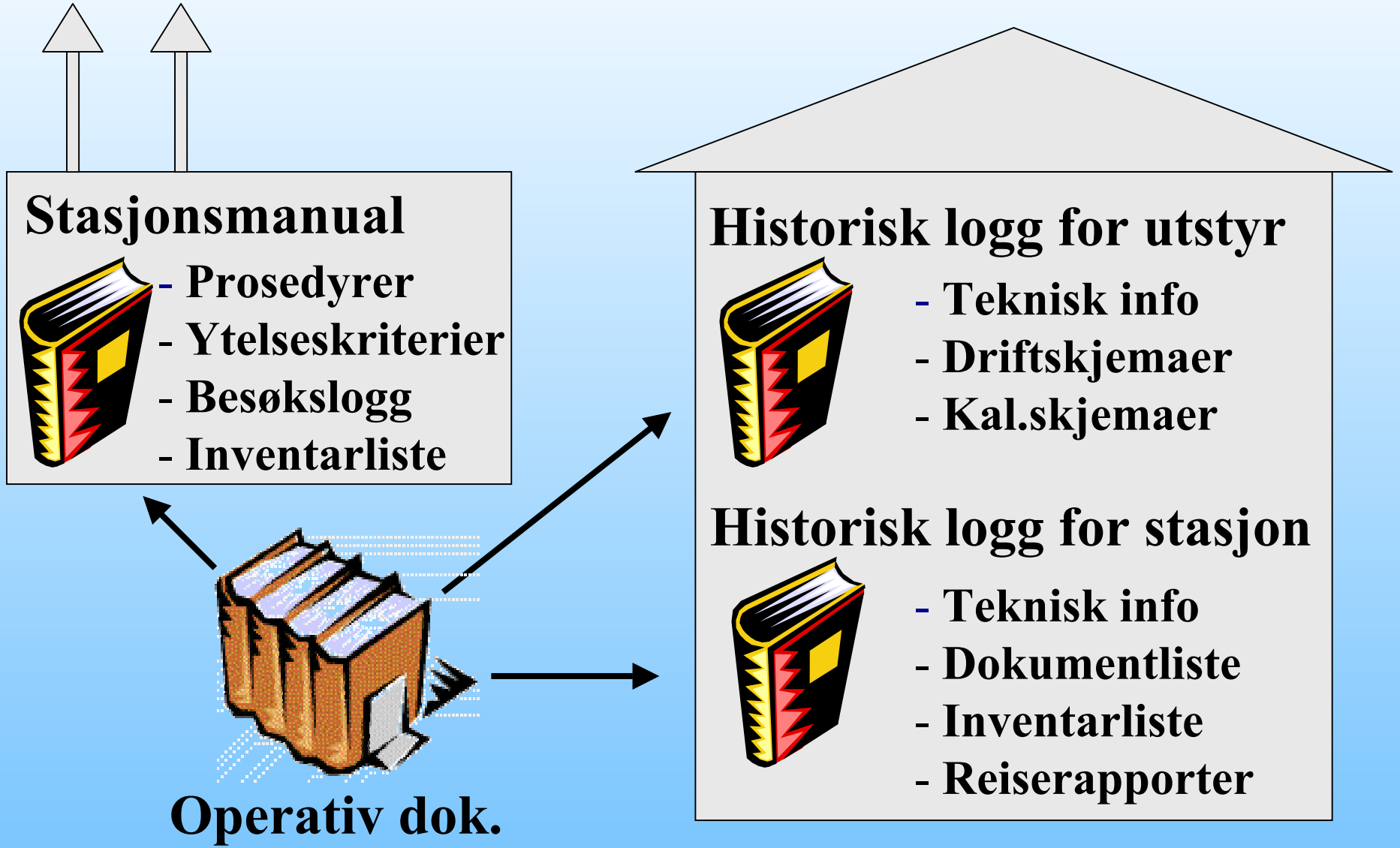
Max: 821.0

God stabilitet over 2 år

Kvalitetshåndboka – Operativ del
Oversikt

1. Beskrivelse av dokumentsamlinger som brukes i målenettet
2. Standard Operasjonsprosedyrer (SOPer)
3. Ytelseskriterier ved kontroll og kalibrering
4. Beskrivelse av sporbarhet og referanser
5. Dokumentregister

1. Dokumentsamlinger

2. Standard Opeasjonsprosedyrer

- Instrumentbruk
- Kvalitetsvurdering
- Dokumenthåndtering
- Metodevalidering
- Uttak av målested
- Dataøverføring og datavalidering

Kalibrering i lab.
Kalibreing i felt
Drift og vedlikehold
- 3 prosedyrer/instr.type

Systemvurdering
Ytelsesvurdering
- 1 prosedyre/instr.type

Opprette dok. for ny stasjon eller instrument
Oppdatere kvalitetsdok.

Norwegian Institute for Air Research www.nilu.no
NILU

SOP - Metodevalidering

- EUs datterdirektiver beskriver referansemetodene
- Europeiske standarder (CEN) beskriver målemetodikk og prosedyrer for å teste alternative målemetoder

?

Testprosedyre:
- EN12341

3. Ytelseskriterier ved kontroll og kalibrering

Aksjonsgrenser for gassmonitorer

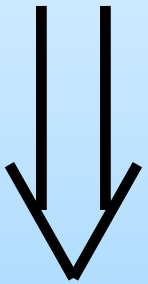
Monitor		Nullnivå		Spannivå	
Type	Range	Stabilitet	Rekalibrering	Stabilitet	Rekalibrering
SO2	1500 ppb	± 2.0 ppb	-3 > N > 5	± 2.0 %	± 10.0 %
NOx	1500 ppb	± 2.0 ppb	-3 > N > 5	± 2.0 %	± 10.0 %
CO	100 ppm	± 0.2 ppm	-0.2 > N > 1	± 2.0 %	± 10.0 %
O3	250 ppb	± 2.0 ppb	-3 > N > 5	± 2.0 %	± 10.0 %

- Alle operatører vurderer på samme grunnlag
- Individuelle kriterier for hver målemetode

4. Sporbarhet og referanser

Upraktisk å ta med avansert kalibreringsutstyr i felt

Løsning !

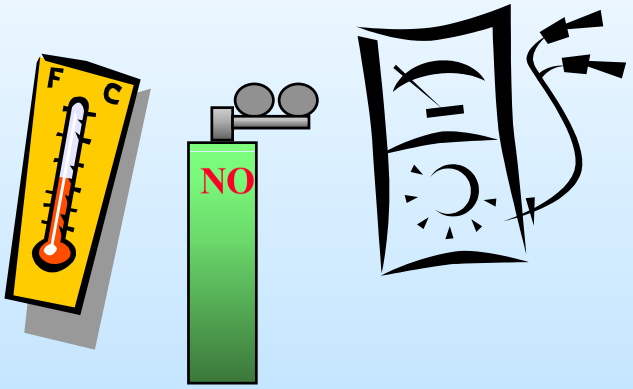

System av kalibreringer og dokumentasjon gjør at et instrument kan ha referanse til en kalibreringsstandard av høy kvalitet uten å ha vært i direkte kontakt med denne

Sporbarhet - Målemetoder

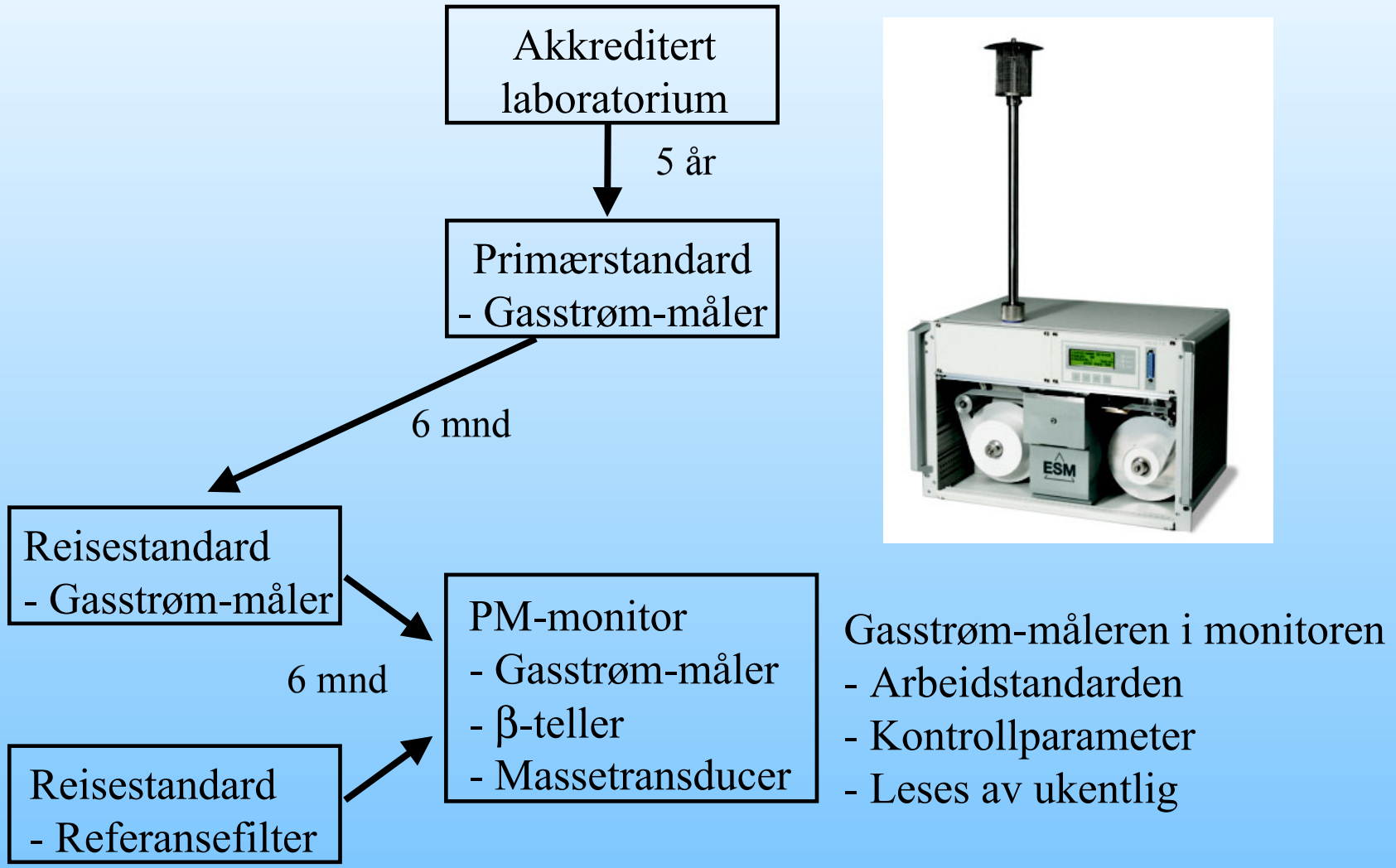
For hver målemetode beskrives:

- Metoder for kalibrering
- Forslag til kalibreringstandarder
- Kalibreringsintervaller for instrumenter og standarder

Kalibrering av PM-monitorer	Anbefalt intervall	Referansestd.
Flow-kontrollere (software)	6 mnd.	Gassur
Analoge inn og utganger	1-2 år	Multimeter
Flow-kontrollere (hardware)	1 år	Gassur
Masse-transduceren	1 år	Filter
Sensor for utetemperatur	1 år	Termometer
Sensor for lufttrykk	1 år	Barometer

Sporbarhet – PM-monitorer

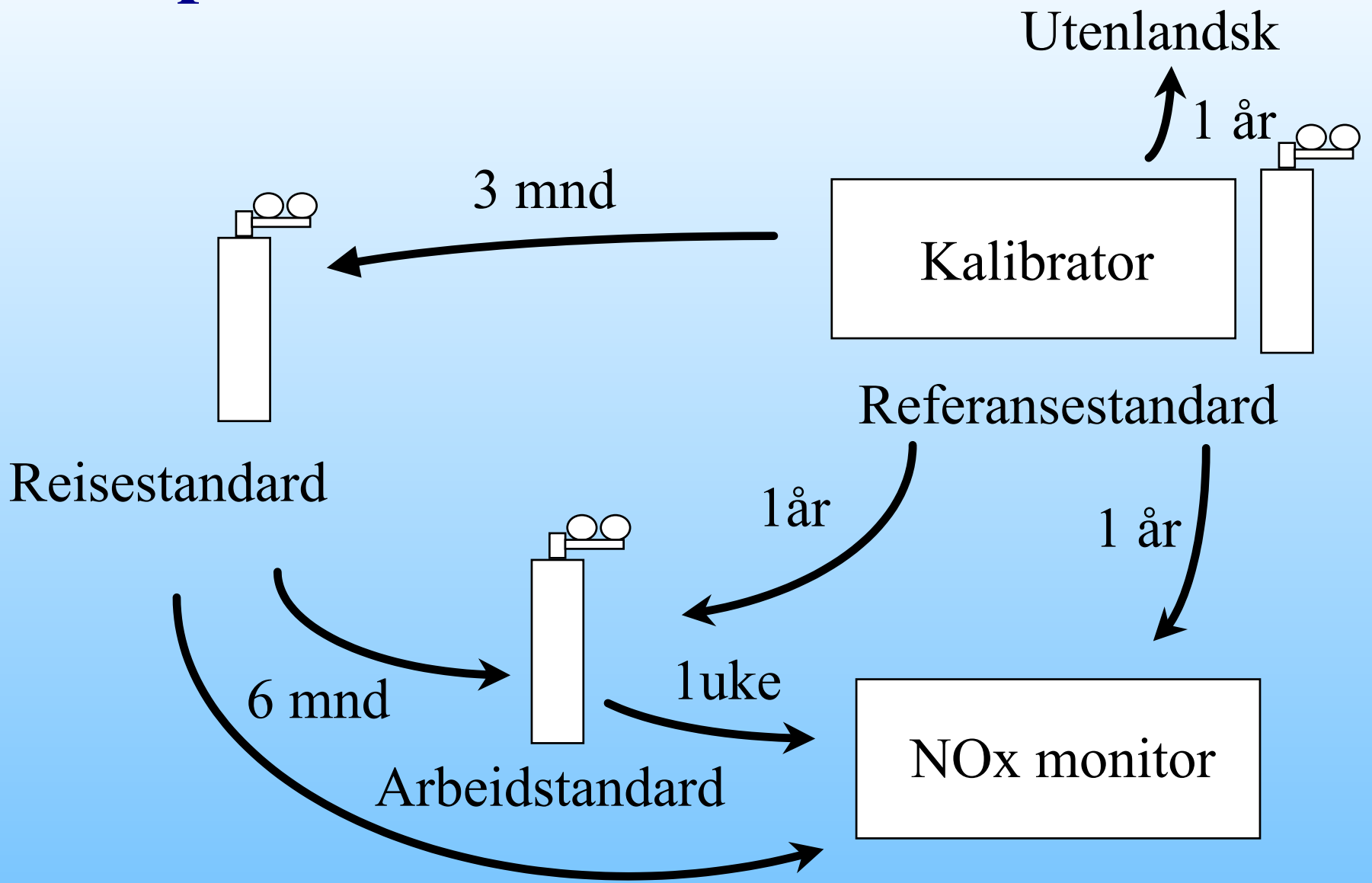

Gasstrøm-måleren i monitoren
- Arbeidstandarden
- Kontrollparameter
- Leses av ukentlig

Sporbarhet - Gassmonitorer

5. Dokumentregister

- Versjonskontroll
  - Sikrer at alle bruker samme utgave
- Liste over alle dokumenter i kvalitetshåndboka
  - Dokumenter kopieres fra håndboka etter behov
- Liste over elektronisk lagrede dokumenter
  - Excel-ark som beregner skaleringsfaktorer osv.

Status dokumenterte instrumenter

I dag: ME NOx-monitor, R&P PM-monitor

Før 2003: API NOx-monitor, ESM PM-monitor

Senere: Utvides etter behov (DOAS, KFG, ...)

Nødvendige SOPer

- Drift og vedlikehold
- Kalibrering i felt
- Kalibrering i laboratoriet
- Ytelsesvurdering

Annen dokumentasjon

- Ytelseskriterier
- Beskrivelse av sporbarhet
- Oppdatere dokumentregisteret